

студ. вищих навч. закл. / Г. П. Васянович / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України ; Львівський науково-практичний центр ; Львівська держ. фінансова академія. – Л. : Норма, 2005. – 343 с.

3. Плигин А. А. Личностно ориентированное образование: история и практика [Электронный ресурс] / А. А. Плигин. – М. : КСП+, 2003. – 432 с. – Режим доступа : <http://www.pligin.ru/monogr.html>.

4. Подмазін С. І. Особистісно орієнтована освіта (соціально-філософський аналіз) : дис. ... доктора філос. наук : 09.00.03 / Подмазін Сергій Іванович. – Дніпропетровськ, 2006. – 418 с.

5. Саух П. Ю. Філософія : навч. посіб. / П. Ю. Саух. – Житомир : Вид-во Житомирського державного педагогічного університету. – 2003. – 254 с.

6. Якиманская И. С. Личностно ориентированное обучение в современной школе / Ираида Сергеевна Якиманская ; [отв. ред. М. А. Ушакова]. – [2-е изд.]. – М. : Сентябрь, 2000. – 110 с.

РЕЗЮМЕ

О. Ю. Усата. Основные направления организации учебно-воспитательного процесса подготовки специалистов по информатике при внедрении личностно ориентированных технологий обучения.

В статье на основе анализа современных научных подходов, выделены основные направления организации личностно ориентированного учебно-воспитательного процесса (философский, психологический, педагогический, методический), что является основой для разработки экспериментальной модели подготовки будущих специалистов с информатики при внедрении соответствующих технологий обучения.

Ключевые слова: личностно ориентированные технологии обучения, основные направления организации личностно ориентированного учебного процесса.

SUMMARY

O. Usata. The main directions of the educational process of informatics specialists with the introduction of personality oriented technologies of teaching.

On the basis of modern scientific approaches, the main directions of personality oriented educational process (philosophical, psychological, pedagogical, methodological), which is the foundation of the appropriate experimental models development, are examined.

Key words: personally oriented education technolog, main directions of personality oriented educational process.

УДК [37.013.42:371.13]:82–34

О. В. Філь

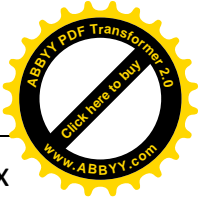
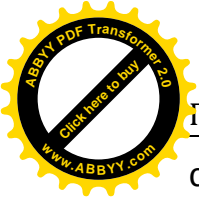
Запорізький національний університет

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ КАЗКОТЕРАПІЇ

У статті охарактеризовано модель формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використання методу казкотерапії в професійній діяльності. Подана модель розглядається як еталонний зразок процесу підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності з використанням казкотерапії.

Ключові слова: казкотерапія, модель, готовність до використання казкотерапії, соціальний педагог.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасної вищої освіти України є підготовка кваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці, здатних до самопідготовки й

самовдосконалення в умовах швидких соціально-економічних і політичних змін. Особливої актуальності набуває питання розвитку професіоналізму соціальних педагогів, оскільки у складних суспільних умовах все більше розширюється коло проблем, які потребують соціально-педагогічного вирішення: духовна деградація, несприятливий соціальний досвід, втрата ціннісних орієнтацій, деформація відносин у суспільстві та родині тощо. Професійна підготовка соціальних педагогів в умовах вищого навчального закладу являє собою цілісний процес, спрямований не лише на надання майбутнім фахівцям необхідних знань і вмінь, але й на формування в них професійно необхідних особистісних якостей.

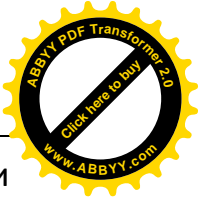
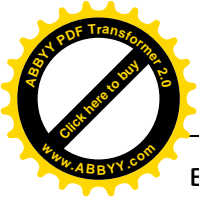
Аналіз актуальних досліджень. У цьому контексті процес підготовки майбутніх соціальних педагогів до різних видів професійної діяльності є предметом дослідження багатьох науковців. Так, А. Капська, Л. Міщик, В. Поліщук, В. Сидоров, Є. Холостова та інші розкривають загальні засади організації професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів; І. Зверева, Ю. Мацкевич, С. Пащенко та інші розглядають проблеми професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з різними категоріями клієнтів; М. Галагузова, В. Гриньова, Н. Заверико, М. Мудрик, В. Сластьонін та інші досліджують професійно значущі для майбутніх соціальних педагогів особистісні якості; О. Витвар, Г. Локарева розкривають особливості застосування нетрадиційних форм і методів підготовки майбутніх фахівців у соціально-педагогічній галузі.

Однак попри загальну дослідженість різних аспектів цієї проблематики, нерозкритими залишаються питання підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання нетрадиційних форм і методів роботи і, зокрема, методу казкотерапії.

Мета статті – характеристика моделі формування готовності до використання методу казкотерапії (ГВМК) майбутніх соціальних педагогів.

Виклад основного матеріалу. Представлена модель була розроблена на основі аналізу змісту й функціональних можливостей методу казкотерапії в роботі соціального педагога, а також з урахуванням організаційно-педагогічних умов підготовки студентів до використання методу казкотерапії та структурних компонентів готовності майбутніх фахівців. Вона відображає загальну структуру процесу підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання казкотерапії в професійній діяльності.

Необхідно зазначити, що метод моделювання широко

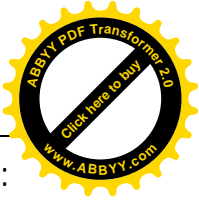
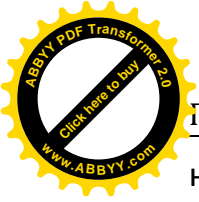
використовується в сучасних психолого-педагогічних дослідженнях, оскільки дає змогу ефективно організувати навчально-виховний процес і керувати ним. У своєму дисертаційному дослідженні Є. Яковенко-Глушенкова визначає два напрями трактування поняття «модель». Відповідно до першого напрямку, «модель» визначається як система організації навчально-виховного процесу. Представники другого напрямку використовують це поняття в загальнонавчальному його значенні як зразок [1].

Ми дотримуємося другої точки зору. Виходячи з цього, модель, представлена в нашому дослідженні, є еталонним зразком процесу підготовки майбутніх соціальних педагогів до професійної діяльності з використанням методу казкотерапії. За В. Полонським, модель навчання являє собою «опис процесу навчання чи його складових частин і фрагментів за допомогою схеми чи аналога природної або соціальної діяльності, що дає уявлення про їх структуру, основні елементи, відображає функціональні зв'язки навчання з різними умовами й факторами, соціальним середовищем, чи представляє картину майбутнього стану процесу і його результатів» [2, 67]. В. Ягупов визначає модель процесу навчання як «еталонне уявлення про навчання учнів, його конструювання в умовах конкретних освітньо-виховних закладів. Вона визначає цілі, основи організації та проведення навчального процесу» [3, 227]. Наведені визначення дають підстави вважати, що в процесі підготовки фахівця модель виступає чинником, який є основою вдосконалення процесу професійної підготовки.

У процесі розробки власної моделі навчання казкотерапії ми також спиралися на схему педагогічної взаємодії, запропоновану В.-Д. Вебером [4]. За цією схемою педагогічна взаємодія включає шість рівнозначних компонентів у їх постійній взаємодії: мета, зміст, рамкові умови, педагог, учасники, методи.

Особливий інтерес для нашого дослідження становить структурно-функціональна модель підготовки соціального педагога до професійного спілкування, розроблена Г. Локаревою. Дослідниця визначає п'ять основних структурних компонентів моделі (цільовий, мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний і контроль-корекційний, та оцінно-результативний), зміст кожного з яких розкривається відповідно до чотирьох етапів (модулів) підготовки майбутніх фахівців [5, 131].

При побудові моделі ми також дотримувалися думки С. Харченка щодо

необхідності врахування формальних критеріїв, визначених Н. Кузьміною: цільність; константність (відтворюваність і технологічність); можливість спостерігати за функціонуванням системи; оглядовість (необхідність включення до моделі мінімально необхідної кількості параметрів) [6].

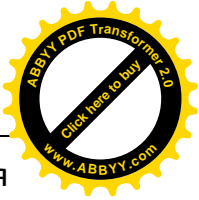
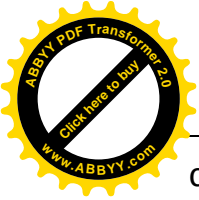
Виходячи з того, що в нашій моделі відображено загальну структуру процесу підготовки майбутніх соціальних педагогів і його основний зміст, ми визначили її як структурно-змістову. У розробці моделі підготовки студентів до використання казкотерапії в професійній діяльності ми виділили такі структуроутворювальні компоненти: мотиваційно-цільовий, змістовий, процесуальний і результативно-оцінний.

Мотиваційно-цільовий компонент моделі передбачає визначення загальної мети процесу формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використання методу казкотерапії. Ефективність будь-якого процесу підготовки зумовлена чіткістю поставлених цілей. Загальні цілі підготовки фахівців у галузі соціальної педагогіки відображені в стандартах вищої професійної освіти.

Ці загальні цілі конкретизуються в навчальних і робочих планах з дисциплін, які входять до циклів підготовки майбутніх соціальних педагогів. Визначення мети процесу підготовки є одним з найважливіших компонентів моделі й передбачає формування в студентів усвідомленого мотиваційно-ціннісного ставлення, активної позиції до використання методу казкотерапії в професійній діяльності, розвитку й набуття досвіду творчої професійної діяльності, а також побудову системи професійних і особистісних цілей, пов'язаних з використанням цього методу.

Мета (формування ГВМК майбутніх соціальних педагогів) й уявлення про кінцевий результат підготовки, тобто готовність майбутніх соціальних педагогів до використання казкотерапії у професійній діяльності, є детермінуючими факторами. Ми виходимо з розуміння поняття мети як прогнозованого результату, яким у контексті нашого дослідження є ГВМК майбутніх соціальних педагогів на достатньо-конструктивному та професійно-творчому рівнях.

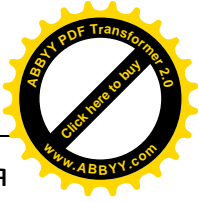
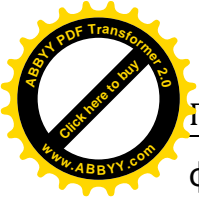
Мета визначається нами на основі соціального замовлення щодо підготовки спеціаліста такої кваліфікації, яке й визначає мотиваційну складову моделі. Визначаючи перспективи розвитку соціально-педагогічної освіти в Україні, В. Поліщук вказує на невідповідність між кількістю випускників – соціальних педагогів і попитом на таких фахівців, який існує на

сучасному ринку праці [7]. Відзначаючи безперечну актуальність оновлення процесу професійної підготовки дослідниця зауважує, що «у педагогічному проектуванні спеціалізації соціальних педагогів необхідно враховувати перспективні види діяльності спеціаліста, що зорієнтовані на передбачуване майбутнє» [7, 286]. Одним з основних напрямів оптимізації процесу професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів на рівні вищого навчального закладу є, за твердженням В. Поліщук, упровадження у процес підготовки «нових досягнень соціально-педагогічної науки і практики» [7, 293], серед яких, на нашу думку, є й метод казкотерапії. Соціальне замовлення визначається на основі державних галузевих стандартів, зокрема змісту професійних умінь: підводити студентів до розуміння функції соціального педагога як організатора дозвілля молоді (шифр СВ.Е.01.ЗП.Р.0029); розробляти матеріали для здійснення корекційно-реабілітаційної роботи (шифр СВ.Д.57) тощо.

Досягнення загальної мети забезпечується шляхом постановки конкретних завдань: формування когнітивної, операційно-технологічної, індивідуально-креативної, функціонально-рольової ГВМК майбутніх соціальних педагогів. Поставлені мета й завдання визначають зміст підготовки майбутніх соціальних педагогів. Реалізація змістового компонента можлива за дотримання певних організаційно-педагогічних і рамкових умов навчально-виховного процесу. Організаційно-педагогічними умовами підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання методу казкотерапії є такі: впровадження в навчально-виховний процес науково обґрунтованої моделі й методики формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використання казкотерапії; використання нетрадиційних підходів, методик і технік у підготовці майбутніх соціальних педагогів (казкотерапії, арт-терапії та художньо-естетичної інформації літературних творів); активізації творчого мислення майбутніх фахівців, пробудження в них стану «внутрішньої дитини»; занурення майбутніх соціальних педагогів у казкотерапевтичне середовище з метою набуття власного терапевтичного досвіду (соціально-педагогічний казкотерапевтичний тренінг).

За В.-Д. Вебером [4], рамкові умови є одним із важливих елементів схеми педагогічної взаємодії. Їх дотримання сприяє підвищенню ефективності професійної підготовки, хоча вони напряду й не стосуються змісту процесу навчання. До рамкових умов, які сприяють підвищенню

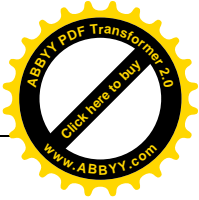
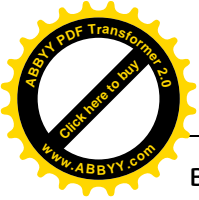
фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання методу казкотерапії, є такі: стан приміщення, в якому відбувається навчання й, особливо, тренінгові заняття (воно має бути спеціально обладнаним); забезпечення необхідними ресурсами (інформаційними: банки індивідуальних завдань, додаткова література; технічними матеріалами: набори казкових фігурок, фарби, олівці, папір різного розміру тощо; методичними матеріалами: вказівки, керівництва; методичні рекомендації та ін); технічне забезпечення; час і тривалість навчання; бази практики (ті громадські й державні організації, на базі яких студенти мають змогу проходити навчальну й виробничу практику).

Важливим структурним елементом змістового компонента моделі підготовки майбутніх фахівців до використання методу казкотерапії є полісуб'єктний характер взаємодії між суб'єктами навчально-виховного процесу, а саме: студентами, викладачами, керівниками практик і співробітниками організацій, що входять до переліку баз практики.

Змістовий компонент моделі формування ГВМК майбутніх соціальних педагогів передбачає визначення конкретних компонентів готовності, які розкриваються через систему таких критеріїв: когнітивний, операційно-технологічний, індивідуально-креативний і функціонально-рольовий. Розвиток компонентів ГВМК майбутніх соціальних педагогів відбувається трьома послідовними та взаємопов'язаними етапами підготовки: ознайомчо-пізнавальним, технологічним та інтегративним, кожен із яких має свої завдання, що реалізуються через відповідні форми й методи підготовки.

Процес підготовки протягом цих трьох етапів становить зміст процесуального компонента моделі формування ГВМК майбутніх соціальних педагогів, який має на меті обрання певних форм, методів і засобів реалізації та розкриття змісту визначеного нами навчального процесу. На кожному з етапів підготовки ми виділили чотири блоки форм і методів навчання: мотиваційний, теоретичний, практичний і результативний.

Результативно-оцінний компонент моделі підготовки включає прогнозований результат, а саме: готовність майбутніх соціальних педагогів до використання методу казкотерапії. Ця готовність оцінюється за одним із чотирьох рівнів: початково-наслідувальним, базово-пошуковим, достатньо-конструктивним чи професійно-творчим. При цьому, лише сформованість компонентів ГВМК на двох останніх рівнях дає змогу говорити про досягнення результату в підготовці фахівців до

використання методу казкотерапії.

Загалом модель підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання методу казкотерапії в професійній діяльності розроблена нами на основі комплексного підходу, який передбачає єдність цілей, завдань, змісту, форм і методів професійної підготовки фахівців. Крім цього комплексний підхід означає вплив не на окремі компоненти готовності, а на особистість майбутнього спеціаліста в цілому, включаючи знання, вміння, особистісні якості й функціонально-рольовий потенціал.

Висновки. Отже, реалізація структурно-змістової моделі формування ГВМК майбутніх соціальних педагогів дозволить досягти бажаного результату, а саме сформованості їх готовності до використання методу казкотерапії в професійній діяльності. Описана модель може бути покладена в основу розробки методики професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання методу казкотерапії, яка базується на виділених етапах підготовки студентів: ознайомчо-пізнавальному, технологічному й інтегративному. Форми й методи підготовки студентів при цьому визначаються відповідно до етапів підготовки й компонентів готовності (когнітивного, операційно-технологічного, індивідуально-креативного та функціонально-рольового).

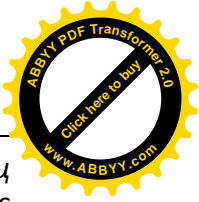
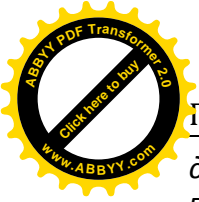
ЛІТЕРАТУРА

1. Яковенко-Глушенкова Є. В. Підготовка майбутніх учителів-філологів до формування культури поведінки молодших школярів у поліетнічному середовищі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Єлизавета Валентинівна Яковенко-Глушенкова. – К., 2009. – 232 с.
2. Полонский В. М. Понятийно-терминологический словарь по народному образованию и педагогике / В. М. Полонский. – М. : ИТОиП РАО, 2001. – 127 с.
3. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.
4. Инновационные методы обучения в гражданском образовании / [В. В. Величко, Д. В. Карпиевич, Е. Ф. Карпиевич, Л. Г. Кирилук]. – Мн. : Медисонт, 2001. – 168 с.
5. Локарева Г. В. Художньо-естетична інформація в підготовці соціального педагога до професійного спілкування: теорія та практика / Галина Василівна Локарева. – Запоріжжя : ЗНУ, 2007. – 376 с.
6. Кузьмина Н. В. Методы системного педагогического исследования / Н. В. Кузьмина. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1980. – 172 с.
7. Поліщук В. А. Теорія і методика професійної підготовки соціальних педагогів в умовах неперервної освіти / Віра Аркадіївна Поліщук. – Тернопіль : ТНПУ, 2006. – 424 с.

РЕЗЮМЕ

Е. В. Филь. Модель формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використанню казкотерапії.

В статті охарактеризована модель формування готовності майбутніх соціальних педагогів до використанню казкотерапії в професійній діяльності.

деятельности. Представленная модель рассматривается как эталонный образец процесса подготовки будущих специалистов к профессиональной деятельности с использованием сказкотерапии.

Ключевые слова: сказкотерапия, модель, готовность к использованию сказкотерапии, социальный педагог.

SUMMARY

H. Fil. Model of forming the future social teachers readiness to the use of fairy-tale therapy method.

In the article the model of forming the future social teachers readiness to the use of fairy-tale therapy method in professional activity is described. The presented model is examined as a standard of process of teaching future specialists to professional activity with the use of fairy-tale therapy method.

Key words: fairy-tale therapy, model, readiness to the use of fairy-tale therapy method, social teacher.

УДК 371.132

І. О. Цар

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ

У статті висвітлено результати основних аспектів експериментального дослідження з питань формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього вчителя гуманітарного профілю. Перевірено ефективність педагогічної технології формування ІСПД майбутнього вчителя-гуманітарія.

Ключові слова: індивідуальний стиль, учитель, професійна діяльність, педагогічна технологія.

Постановка проблеми. Метою професійної освіти періоду реформ є оновлення її змісту, удосконалення форм і методів навчання, яке передбачає впровадження інноваційних технологій в освітнє середовище. Сучасна практика потребує педагога з новим поглядом на організацію навчального процесу, який здійснюється шляхом модернізації методів, прийомів і засобів навчання. У підготовці такого вчителя домінуючим є формування вмінь і компетенцій, що відповідають вимогам сучасного суспільства. Л. Кайдалова, поділяючи думку О. Падалки й А. Нісімчук, наголошує на тому, що у методологічній основі педагогічної системи хибним є уявлення про сучасний ідеал фахівця як гармонійну та всебічно розвинену особистість, і вказує на необхідність досягнення конкретної мети навчання в умовах підготовки випускника, де кожен студент зобов'язаний реалізувати свої здібності, що дозволяє здійснити саме педагогічна технологія (далі – ПТ) [2, 105].

Як відомо, у процесі підготовки молодого фахівця до професійної діяльності справляється вплив на становлення характеру, ціннісних